

quæ potentissima fuere maximam in religionis cultu curam posuere, vt Romani Athenienses Persæ Lusitani hodie ac Cantabri. Vbi omissus fuit cultus aut elanguit, aut violatus, statim quod maiora fuere eò celerius corrumpere, quocirca neque Antiochi illi aut Ptholomei aut Mithridates potentiam suam augere potuerunt partim neglecta partim omiſſa ob temporis breuitatem hac sollicitudine. Omne enim regnum vel imperium aut timidis aut audacibus constat viris, timidi a vicinis facile quanquam plures sint superantur audaces omnia singuli volunt, quare in seditiones statim prorumpunt apertas, si Rex sit inualidus aut leges insulsæ, occultas, vbi magna illius sit auctoritas & leges validæ: quibus si concedas, in tyrannidem transeunt euertuntque regnum, nec finis sit vno occupante, altero vlciscente, nec exemplum addere oportet cum tam generalis sit hic casus vt nemo sua ætate plura talia non videat. Quod si non concedat quæcunque ad rebellionem aut saltem contumaciam spectant. Quam enim vis esse huiusmodi hominibus metam cupiditatum aut rationem vel pietatem deducta religione, cum videant omnia suis viribus & audaciæ esse subiecta, domos, prædia, ornatus, gemmas, pecunias, corporaque ipsa ciuium. Quis ergo vltro aut vnus inter mille sponte omnibus cessurus est, quæ sine labore possidere potest, cum nulla vi contineri possint. Quis enim vim afferet vi? Et quis custodiet ipsos custodes. At lex obuiabit: quis legi suppetias feret? Tum maximè quod militum genus omne stultum est, nihilque aliud est militia quàm insania sapiens aut sapientia insana. Quis enim vltro eò conditionem suam deducet, vt per tot mala & incommoda eò perueniat, vt necesse sit occidere aut occidi: cumque animos existimauerit mortales, cur velit vitam decurrare, & quicquid relinquitur, infeliciter agere, vt nullus sit. At lucrabitur filiis: quid mihi vbi nullus fuero, etiam si illi occupent Croesi diuitias: tamen magis quod nemo de filiis certus esse potest. Quantò tutius ac iucundius viuere dulciter donec liceat? quod si immortalis est animus, longè deterius malè hic esse, & post mortem pessime. Insanum igitur vt ferum est omne militare genus, quod nisi religione cohibeatur, sæuiet mirum in modum, & omnia vineula humanæ societatis abrumpet. Quamobrem necesse est illud & auctoritate & virtutis vsu sed potissimè religione contineri. At si sic nimis poterit religio: quamobrem circulus constituendus est naturæ exemplo, siquidem sol vincit aquas, & in aërem eas vertit, aquæ terras superant atque inundant, terra autem solis vim hebetat. Ita & anima vincit elementa: Elementa autem mista, mista animam, quod etiam aliàs in polypo muræna & locusta exemplo declarauimus. Religioni militia sub

inteat: Sacerdotes autem sapientibus: sapientum vim hebetet auctoritas militaris: hoc autem quomodo, inferius docebo: nam nunc satis sit milites qui rationi parere non possunt neque enim milites essent, pareant religioni; religio autem commodis militum omnino seruiat, vt non quemadmodum in Hebræis dum Sabbatum obseruant, exercitus trucidetur, quæ superstitione dum nimis religiosæ videri volunt quædam vrbes Græciæ periere. Verum id laudo Lusitanorum, quod celeberrimis diebus tanquam diis propitiis prælia ineunt, quod his longè melius cessit quam his qui astra obseruant, nihil enim melius est in tantis periculis alacritate. Ergo quantum religio necessaria sit ad militiam dictum est, & qui contempta illa feroces in prælio fuerunt, vocati sunt tyranni: quamobrem & cur tyrannorum potentia brevis fuerit, & qui fuerint habiti tyranni, & qua de causa dictum est. Necesse est igitur religionis cultum seruare: nam id si non egeris etiam sine vlla deorum ira necesse est & ob communem hominum opinionem & ob seditiones aliaque intumera incommoda huiusmodi potentiam euerti. Differunt ergo tyranni a regibus in duobus, at plerique medijs sunt, religionem simulantes, quorum potentia cum diuturna sæpè sit, apparet Aristotelem non causam intellexisse euersionis tyrannidis, siquidem existimauit esse violentiam non violatam religionem. Triâ igitur sunt genera dominationis. Regnum quod diuturnum est & sælix: tyrannis brevis & infælix: Hypocrisis infelicissima & diuturna nam eò infælicior non solum est aperta tyrannide, quod sit diuturnior, sed quod lenta habeat mala & virtuti magis aduersetur. Est enim plena dolis inuidis calumniatoribus, vt nulla tartara metuere oporteat sæuiora. Quo genere tanquam tutissimo & ad voluptates explendas paratissimo Christiani plerique reges vsi sunt: omnes enim feliciter viuere cupiunt & diu potentiam retinere. Quod si vellent ad virtutem deflectere, seruata non simulata solum religione fierent reges & ipsi felicissimi cum subditis. Verum tamen hoc regnandi genus simulatum breue sit, & in quo stirpes omnes principum funditus extirpantur: quia tamen diuturnum videtur hominum vitæ habita comparatione & propter difficultates maximas alibi explicatas, nemo computare audet. Est autem hæc differentia triplex non solum in vnius dominatione, sed etiam omnium aut paucorum. Quocirca cum nouem essent membra, Aristoteles tribus quæ magis sunt in vsu omiſſis de sex tantum mentionem fecit.